

Visite du site en OCCITAN

(B.1) L'ÒRDE CISTERCIAN

Pendent lo sègle XI, parallèlament a l'aviada deu gran òrde monastic de Cluny (931), un movement de refòrma espiritala que ganha l'Euròpa occidentala. Luenh deu faste e deu clergat secular, òmes que decidishen de tornar a ua vita religiosa autentica d'ascèsi e de pregàrias, confòrmament a l'aplicacion estricta de la Règla de Sent-Beneset. Tot lo long deus sègles XII e XIII, l'òrde qu'acreish lo son desvolopament e compta, au miei deu sègle XII, haut o baish tres cents abadias dont la de Flaran (1151). Mes l'ideau cistercian d'austeritat ne's pòt pas adaptar aus cambiaments de las societats goticas e plan lèu l'òrde que va patir de maus parièrs a'us que combatèva.

(B.2) AU DESÈRT...

La volontat de se copar deu monde que conduish los monges cistercians a s'establir sus lòcs estremats, sovent ingrats ("au desèrt"), tèrras concedidas per plan-heitors rics, laïcs o religiós, a la periferia deus espacis abitats. Lo site de Flaran, d'aucupacion anciana, cenhut per la Baïse e la soa canau, qu'ei ua isla que la màger part ei aucupada peus bastiments monastics. A l'entorn, l'empresa fonsièra deu ben, centrada sus bòrdas, que's podèva expandir sus mantun quilomètre carrat e los obradors recórrer a la ressorsa locala.

(B.3) SENT-BENESET DE NURSIA - LA RÉGLA CISTERCIANA

Inspirada peu Testament Acian e Navèth, los escriuts deus Pairs de la Glèisa e la tradicion orientala, la Règla de Sent-Beneset « patriarcha deus monges d'Occident » (c.480-543) que sintetiza los prumèrs e que'us adapta au corrent latin occidentau. Aquera doctrina organizada en setanta tres capítols que va influenciar, a comptar deu sègle IX de la nòsta èra, tot lo monaquisme occidentau ; que definish, en tèrmes practics e dinc au mendre deus detalhs, lo foncionament de la comunautat monastica ("Ostau de Diu") que l'Abat n'assegura l'unitat.

(B.4) LO CLAUSTRE

Lo claustre qu'ei un lòc claus acostat a la glèisa on senhoreja lo silenci, lòc de transicion enter l'espirituau e lo materiau. Eretatge de l'Antiquitat, que despartish tanben las diferentas foncions deus bastiments e qu'organiza la vita monastica a partir de quate galerias, separadas de l'espaci centrau obèrt (o « cort »), per ua rengada d'arcadas (o claravia, sègle XIV). Los pielars massius dab descarrat de las autas tres galerias que son estats tornats bastir après las destruccions de las Guèrras de Religions (1569).

(B.5) LO BASTIMENT DEUS CONVÈRS

Après l'ala occidentala, lo carreròt deus convèrs mèrca la separacion dab la clausura de l'espaci religiós deu claustre, soslinhada peu bastiment deus convèrs (remanejat). Dab la disparicion progressiva deus frairs convèrs (fin deu XIV), los espacis abitables que son reutilizats e sancèrament remanejats après las destruccions successivas : Qu'ei la demorança abadiala e lo quartièr deus òstes, que, au sègle XVIII, edificats sus las basas deu bastiment desapareishut deus convèrs, se dòtan d'apartaments espaciós mei confortables.

(B.6) LA GLÈISA ABADIALA

Bastida de cap a 1180, la glèisa abadiala que constituish lo còr de la vita monastica cisterciana on ei assegurat quotidianament lo servici religiós que ritma la vita de la comunautat (missas, oficis) e on, segon la Règla, lo public n'ei pas admetut. Remarcable per las soas proporcions, la rigor deu son plan cistercian e lo son estat de conservacion, maugrat dimensions modèstas, la glèisa La nòsta Dauna de Flaran demora característica de l'art romanico meridionau de la segonda mieitat deu sègle XII e la soa transicion de cap au Gotic.

(B.7) L'ARQUITECTURA RELIGIOSA

Las absidiòlas/capèras deu capcèr, acoladas duas per duas que son apiejadas a la crotzada ; dens la paret nòrd deu còr, un escalèr en videlha que miava au campanar primitiu. La nau, d'un sol nivèu de tres travadas, que possedish ua vòuta en brèç copat atau com lo collaterau sud ; lo deu nòrd, suberbaishat, que pòrta ua vòuta d'ogiva d'inspiracion gotica (fin XII-debuta XIII). Los monges qu'accedishen a la glèisa per l'escalèr de las matinas despuish lo dromider o per la pòrta deu claustre dab timpan deu crisme. A l'exterior, la paret davantalèra occidentala dab pòrge a l'origina, qu'ei soslinhada per un arc de vòuta triple dab decòr de damièr e duas oberturas en plen cintre, dominadas per ua rosassa ("oculus").

(B.8) L'ALA DEUS MONGES

La Sala Capitulara, ua de las mei beròjas deu Sud-oèst, que s'empara sus quate colomnas anticas de marme e que s'obrish dab tres arcs de vòuta largs a l'oèst. L'Abat e los monges de còr (los convèrs n'an pas "votz au capitol") que s'i amassan cada matin entà legir la Règla e tractar los ahars corrents de la comunautat. La Sacrestia (non accessible) qu'ei situada darrèr l'Armariu, destinat a conservar los libes preciós, a Flaran ua vertadèra pèça aparelhada.

(B.9) LA SALA DEUS MONGES

A l'embaish de l'extremitat nòrd deu bastiment deus monges, la sala deus monges qu'a podut servir de "noviciat" puish de sala de tribalh, en ligam dab lo cauader pròche, destinada a la copia de manuscrits. Aus sègles XIV e XV, l'espaci qu'ei reutilizat com cerèr doble on èran entrepausats viòca e atrunas necessàrias a la vita de l'Abadia.

Aqueth espaci qu'ei d'ara enlà devolut a l'exposicion permanenta "Gèrs Jacaire", qu'evòca, los camins de Sent Jacme de Compostèla en Gèrs.

(B.10) LO PARLADER E LOS JARDINS

Dab lo capítol, lo parlader, on los tribalhs jornalèrs son distribuïts, qu'ei lo sol lòc on se pòt rómper la règlà deu silenci. L'escalèr deu dromider, tòcatocant, qu'evitava aus monges lo passatge per la glèisa e qu'estoc utilizat com preson autanlèu lo sègle XIII. Suus jardins, adobats « a la francesa » au sègle XVIII, lo bastiment long qu'a conservat lo son capcèr romanic que'u balha un caractèr monumentau averat. Lo colomèr e lo jardin de las simplas, rehèits a l'identic que mèrcan, dab lo molin (non accessible), lo limit de l'empresa actua deu site.

(B.11) LO DROMIDER DEUS MONGES

Au solèr, lo dromider qu'ei mei sensible a l'evolució deu gosts entà contrar las dificultats de vocación. A l'origina, lo vintenat de monges somés a ua disciplina sevèra, que dròmen vestits sus jaças de hustas e de palha, a la lutz d'ua candela devath ua larja nau vòutada au dessus d'ua sala comuna longa e vasta, traucada per finèstras petitas de plen cintre ; a l'extremitat nòrd que's tròban las latrinas. A comptar deu sègle XV, l'espaci que's compartimenta dab postats individuaus e finèstras dab mainèu puish, a comptar deu sègles XVI-XVII, lo dromider de Flaran qu'ei totalament remanejat dab large corredor de circulacion, vestibule e apartamentòts individuaus vertadèrs.

Qu'arcuelh d'ara enlà las exposicions temporàrias gessidas de la colleccion Simonow.

(B.12) L'ALA DE SERVICI

L'ala de servici que s'espandish sus la fàcia nòrd deu claustre, dab lo cauhader (desapareishut), a l'Edat Mejana, ua de las tres salas que possedishen ua cheminèia dab la cosina e l'infermeria. Lo lavabo (desapareishut), en excrescència suu claustre entà las ablucions ritualas, lo refectòri, on lo repaish frugau se preng en comun e en silenci, e la cosina, qu'a patit de l'evolució deu sègle XIII au sègle XIX, que'n constituishen los elements principaus .

(B.13) DE L'ABADIA CISTERCIANA DINC AU CENTRE PATRIMONIAU DEPARTEMENTAU (1151-2000)

A la Revolucion Francesa, Flaran, que n'abriga pas mei que tres religiós e un prior, qu'ei venuda com "Ben Nacionau" (13 d'abriu de 1791). Proprietat privada e desacralisat, lo site qu'ei transformat en bordalatge e las degradacions que's deviran dinc au sègle XX a maugrat deu classament, lo 7 d'Abriu de 1914, au títol deu Monuments Istòrics. Dens la nueit deu 15 au 16 d'octobre de 1970, l'abadia qu'ei victima d'un incendi criminau motivant la crompa, en 1972, per la collectivitat departamentala. S'i engatja alavetz ua longa campanha de restauracion.

Administrat en regia dirècta, lo Centre patrimoniau qu'ei, despuish 2000, la sedença de la Conservacion Departamentala deu Patrimòni e deu Musèus/Flaran, direcció deu Conselh departamentau de Gèrs.

(B.14) LA DEMORANÇA ABADIALA

A l'origina, la crampa de l'Abat qu'èra situada prèu dromider ; a comptar deus sègles XIV-XV, l'aluenhament deus precèptes de la Règle que permet l'amainatjament de demoranças mei confortablas. Parallèlament, a comptar de 1516, los abats comendataris, cargats de la gestion, ne son pas mei elegits per la comunautat mes per lo rei e que s'enriquishen sovent au detriment de las abadias. La demorança abadiala de Flaran (1759) qu'ei bastida suu modèl deus castèths gascons, dab cort d'aunor, davantalada nòbla (de duas alas dab torretas), escuderies (sus la cort d'aunor) e bastiments comuns (sus la cort de darrèr, dab hornilh e garièra), e jardins d'agradança.

(B.15) LA BÒRDA DE LA MAGDALENA

Bordalatge dab colomèr au sègle XVIII, la bòrda de la Magdalena qu'ei acostada a la muralha d'embarri destinada a protegir lo site de las guèrras franco-anglesa de la debuta de sègle XIV dinc a las Guèrras de Religion. Que'n subsistish la porteria originala e que s'i podèva trobar tanben ua ostaleria (lotjament d'òstes), ua capèra e dependéncias. En aquera epòca (1274) la bastida (vila navèra) de Valença de Baïsa qu'ei creada per pariatge (convencion de partatge de senhoria) enter lo Comte d'Armanhac Geraud V e Gilibert, abat de Flaran.